

Britanijos LIETUVIS

Nr. 6 (234)

Londonas 1952 m. Vasaris 7 d.

PASKIRAS NUMERIS 10 PENY

„BRITANIJOS LIETUVIS“, savaitinis laikraštis. Leidžia — D. Britanijos Lietuvių Sąjungos Centro Valdyba, — 43, Holland Park, London, W. 11. — Telef. PARK 9699. Redaguoja Redakcinė Kolegija: M. Bajorinas, J. Senkus, B. Daunoras. REDAKCIJA — raštus talso bei trumpina savo nuožiūra. Nesunaudoj rankraščių nesaugomi ir negrąžinami, jei nepridėtas pašto ž. Prenumeratos kaina: metams — 32 šl., 6 mėn. — 18 šl., 3 mėn. — 10 šl. Užsienyje: metams — 5 U.S.A. doleriai. SKELBIMAI: Spaudos eilutė arba jos vieta — 1 šl. ADRESO PAKEITIMAS 1 šilingas.

„THE LITHUANIAN WEEKLY“ LIETUVIŲ SAVAITRASTIS

VI METAI

BRITANIJOS UKIO KRIZE

Paskutiniu metu daug girdėjome apie šio krašto ekonominę krizę. Bet toji krizė daugumai žmonių atrodo lyg koks abstraktus dalykas, kuris žmonių neličia. Tai, atrodo, yra vyriausybės reikalas. Ir tikrai, darbininkas šiandien gyvena keis kartus geriau negu prieš karą, ir dėlto jam kalbos apie krizę nėra realus dalykas. Čia gal ir yra svarbiausia šios ir kitų praeity turėtų krizių priežastis. Darbininkas nėra moraliai paruoštas, kad suprastų būtiną reikalingumą daugiau dirbti ir nėra tam fizinių prievartos priemonių: uždarbis geras ir nėra nedarbo baimės. Todėl sunkiausias vyriausybės uždavinys ir yra įtikinti žmones, kad kraštui tikrai gresia bėdos ir nedarbas, jei nebus imtasi reikalingų priemonių tam sulaukyti, nes parama iš Amerikos pasibaigė ir reikia patiems išsiversti.

Šiandien Britanija išleidžia daug daugiau, negu uždirba, ir joks ūkis ar biznis ilgai taip verstis negali. Kraštas turi per aukštą gyvenimo standartą palyginti su uždarbiu. Reikia, reikia arba standartą mažinti, arba našiau dirbti, kad pagamintų daugiau prekių, arba abu kartu, ko vyriausybė yra pasišovusi siekti. Žmonės bus raginami dirbti daugiau ir toki darba, kuris yra kraštui reikalingiausias. Iš kitos pusės, importą suvaržius, bus mažiau pinigų išleidžiama į užsienį. Taip pat bus duodama mažiau žaliavų nesvarbioms pramonės šakoms, ko pasekoje vidaus rinkoje bus mažiau ne tik importuotų kumplių, daržovių, bet taip pat šio krašto gaminių, kaip automobilių, motociklų, radio aparatų ir t.t.

Taip atpalaiduota žaliava ir darbo jėga bus nukreipta į kitas pramonės šakas, kurios gamina arba ginkius, arba prekes eksportui, kad uždirbtų iš užsienio daugiau pinigų, su kuriais Britanija gautų apsimokėti už būtinai kraštui reikalingą importą (žaliavas, maisto produktus).

Šitos priemonės turės išlyginti užsienio balanso deficitą, bet tuo pačiu jos gresia sudaryti naują infliacijos pavojų viduje. Kada žmonių uždarbis išeina tas pats, gi prekių krautuovė yra mažiau, tada, aišku, kad prekių kainos turi kilti ir infliacija yra neišvengiama. Per auštos prekių kainos greitai turi atsiliepti ir į eksportą, nes joks kraštas nepirks iš Britanijos, jeigu jis gali kitiur pigiau gauti. Todėl sumažinus prekių kiekį krautuovėse, yra būtinai reikalinga sumažinti ir pinigų kiekį apyvartoje. Šita galima padaryti tik biudžetą, įvedant visokius mokesčius, suvaržant paskolų davimą ir t.t. Kad tą būtų galima kuo greičiau padaryti, finansų ministras biudžeto paskelbimo datą atkėlė į priekį šešioms savaitėms (kovo 4 d.).

Kalbant apie Britanijos ūkio krizę, reikia pastebėti, kad toji krizė daugiau ar mažiau paliečia visus Commonwealtho kraštus, kurie per paskutinį finansų ministrų konferenciją nutarė pas save imtis panašių priemonių. Jie taip pat nutarė be minėtų trumpalaikių priemonių, daryti žygius padėti tvirtus pamatus, kad apsisaugojus nuo panašių krizių ateltų. Tie žygiai yra išvystyti ir išplėsti imperijos turimus resursus, kurių yra labai daug visame Commonwealthe.

Šioje vietoje reikia padaryti dar vieną pastabą, kad geriau įvertinus dabartinės ekonominės krizės priežastis, Britanijos ūkis perėtų metų pradžioje rodė aiškių pagerėjimo žymių ir užsienio prekybos ba-

MIRE KARALIUS JURGIS VI

Jo Didenybė Anglijos karalius Jurgis VI, būdamas 56 metų amžiaus, šešioliktaisiais savo karalavimo metais ramiai užmigo amžiuoju miegu Sandringhamo dvare, naktį iš vasario 5 d. Tarnas rado jį negyvą 7 val. 30 min. Iš vakaro karalius jautėsi visai gerai ir meilžiojo dvaro apylinkėse.

Pagal naujosios karalienės pageidavimus, karaliaus kūnas bus pašarvotas Westminsterio salėje nuo vasario 11 d. iki laidotuvių, kurių data dar nėra nustatyta.

Kai tik buvo gauta žinia apie karaliaus mirtį, visi kinai, teatrai ir kitos pramogų vietos buvo uždarytos. BBC sustabdė muzikos transliacijas ir perdavinėjo tik žinias. Gedulinga BBC programa tęsis iki laidotuvių dienos. Laidotuvių dieną taip pat bus uždarytos visos pramogų vietos.

BEVANAS NORI VALDZIOS

Debatai parlamente dėl vyriausybės paskelbtos programos ekonominei krizei nugalėti, truko dvi dienas. Vyriausybės programa, kaip buvo paskelbta „B. L.“ perėję savaitę, suglaido yra: importo sumažinimas konservuotiems maisto produktams, tabakui, baldams, audiniams ir kt., mažesni kiekiai automobilių, motociklų, dviračių, radio aparatų ir kt. vidaus rinkai, vieno šilingo mokestis už receptą, mokestis iki 1 svaro už dantų gydymą, į užsienį leidžiama išvežti tik 25 svarai vietoj ikišiolinių 50 svarų, ir skolų pirkimo suvaržymas ir sumažinus švietimo, statybos, valdžios išlaidų ir kitose srityse.

Opozicija aštriai puolė vyriausybės programą, ypač mokesčio įvedimą už receptus ir dantų taisymą, išlaidų mažinimą švietimo reikalams ir konservatorių per rinkimus duotą pažadą sulaužymą. Ypač Bevanas, kuris buvo atsistatydinęs iš socialistų vyriausybės dėl jo nuomone per didelės apsiglavinimo programos ir mokesčio už dirbtinų dantis įvedimo, smarkiai atakavo vyriausybę.

Iš vyriausybės pusės buvo atsakyta, kad socialinio saugumo sistema principiniai neličiama ir ji paliks, bet kad nedidinti išlaidų, lansas buvo išsilyginęs. Karo su Rusija pavojus išsaulė reikalingumą ginkluoties, kas būklė vėl pablogino. Kad būtų galima ginkluotis, išlaikyti turimą gyvenimo standartą ir išlyginti užsienio prekybos deficitą, Britanijai tikrai reikės smarkiai pasitempti. Reikia turėti viltį, kad jai tas pavyks, nes nuo to priklausys ne tik mūsų gerovė, bet taip pat ir laisvo pasaulio pajėgumas kovoje prieš komunizmą.

EDENAS PARIZIUJE

Pareitą savaitgalį Britanijos užs. reik. ministeris Edenas lankėsi Paryžiuje, kur supažindino Prancūzijos vyriausybę su britų pasiūlymais Vašingtone, o taip pat aptarė Vokietijos priėmimą į Atlanto Pakto ir kitas problemas, kurios bus svarstomos per ateinančią Atlanto Pakto valstybių posėdį Lisabonoje, vasario 16 d. Svarbiausia problema yra Vokietijos įjungimas į Europos kariuomenę. Nei Prancūzija nei Britanija tuo tarpu nenori priimti Vokietijos į Atlanto Pakto valstybių organizaciją.

Bonoje Vokietijos parlamentas ratifikavo Shumano planą. Ta proga Prancūzija buvo aštriai kritikuojama už tai, kad ji paskyrė ambasadorių Saarui kurio likimas turi būti tautos konferencijos nuspręstas.

Šiuo reikalu yra labai susirūpinusi Amerika ir nori, kad Saaro klausimas dabar nebūtų keliama, nes jis gali sulaukyti Europos kariuomenės įkūrimą. Bonoje gi yra nuomonė, kad Vokietijos parlamento nepatvirtins Europos kariuomenės, jei nebus gauta aiškesnių garantijų dėl Saaro krašto. Socialdemokratai ir toliau priešinosi bet kokiam Vokietijos apginklavimui ir jų vadas Schumacheris ta proga aštriai kritikavo ne tik Adenauerį, bet ir vakarų valstybes.

Į Paryžių atvyko Vokietijos delegacija, kuri tarėsi su vakarų valstybių atstovais dėl Vokietijos indėlio Europos apginklavimui. Pranešama, kad Vokietija sutiks finansuoti savo kariuomenę, bet tokiu atveju ji nesutiks mokėti alijantams reparacijų.

KARALIENE ELŽBIETA II

Princesė Elžbieta automatiškai tapo karalienė. Žinia apie karaliaus mirtį ją pasiekė karališkame medžioklės namelyje, netoli Nyeri, Kenijoje. Dėl audros jos grįžimas buvo suvėluotas. Londone jos laukama vasario 7 d. 4.30 val. p.p.

Naujoji karalienė, kuri yra 25 m. amžiaus, spėjama, duos karališkąją priesaiką vasario 7 d. Vasario 6 d. Ottavoje ji buvo paskelbta Kanados karalienė Elžbieta II. Princas Karolis automatiškai tapo Cornvalio kunigaikščiu.

EGIPTAS TARSIS SU BRITANIJA

Londone ir Kaire jaučiamas optimizmas, kad greitai prasidės Britanijos — Egipto derybų tų valstybių santykiams sunormuoti. Įtemimas atslaido ir atmosfera yra palankesnė deryboms. Naujoji Egipto vyriausybė, atrodo, yra rimtai pasiryžusi atstatyti krašte tvarką ir sudrausti išsišokėlius. Tai nėra lengvas dalykas, primant domėn suagituotus nacionalistinius antibritiškus jausmus, kas buvo padaryta prie senosios vyriausybės. Dėl to, naujoji vyriausybė turi labai atsargiai elgtis, kad neatrodytų, jog ji nusileidžia britams.

Manoma, kad britai padarys kai kurių nuolaidų, kad patenkinus egiptiečių jausmus ir palengvinti kelių Egipto vyriausybei pradėti derybas. Užs. reik. min. Edenas pareiškė, kad Britanija sutiks kalbėtis su Egiptu, kai tik bus atstatyta tvarka ir sustos atakos prieš britus. Gi Egipto premjero vardu buvo išreikšta, kad „jei bus duota deryboms tinkama bazė, sutinkanči su Egipto tautinėmis aspiracijomis, Egipto vyriausybė yra pasirošusi tuojau pradėti tartis“, nes negalime patenkinti tautinių aspiracijų, jeigu nesutinkame derėtis.

Iš Britanijos pusės pažymima, Kairę“.

kas jos vienintelis interesas kanalo zonoje yra Sueco kanalo apsauga ir ji priims bet koki pasiūlymą, kuris užtikrins kanalo apsaugą. Dėl Sudano irgi manoma rasti kompromisą, nors Britanija nesutiks parduoti Egiptui sudanietį prieš jų valią ir be jų žinios.

Kiek šitas optimizmas pasitelstins, dabar dar per anksti spresti. Nors naujoji Egipto vyriausybė, atrodo, yra nuosaikesnė, ji neatsisako nuo reikalavimo evakuoti britų igulą iš kanalo zonos ir sujungti Sudaną su Egiptu. Tai pabrėždamas, premjeras Aly Maher Pasha kartu pažymėjo, kad Egiptas yra pasirošęs pradėti derybas su Britanija. Kartu jis pridėjo, kad tuo tarpu vyriausybės svarbiausias uždavinys yra atstatyti taiką ir tvarką krašte. Daug vilčių dedama į karalių Faruką, kurio prestižas buvusi vyriausybė atleidis pakilo.

Iš Kairo pranešama, kad 800 asmenų buvo areštuota po paskutinių riaušių. Areštuotųjų tarpe yra socialistų partijos vadas Ahmed Hussein, vienas iš išlaisvinimo batalijono vadų. Vidaus reik. min. pastebėjo, kad areštai turės atdengti tikruosius kaltininkus, kurie suorganizavo „samokslą“ sudeginti

ST. LOZORAITIS ĮSRINKTAS TARPTAUTINIO UNIVERSALINIO KULTūros KOMITETO PREZIDIUMO NARIU

Tarptautinis Universalinės Kultūros Komitetas, įsteigtas prie Romos universiteto, sausio 21 d. posėdy, Prancūzijos Akademijos rūmuose, išrinko Min. St. Lozoraitį savo prezidiumo nariu. Italijos Užsienio Reikalų Ministerijos atstovas buv. pasiuntinys Lietuvoje bar. Di Giura ta proga tarė žodį, išskelbdamas didelį lietuvių tautos vaidmenį, plečiant bei ginant vakarų kultūrą Rytų Europoje, ir pabrėždamas dabartinę sunkią Lietuvos padėtį. Min. Di Giura sveikino Lozoraitį išrinkimą ir prisiminė savo bendradarbiavimą su juo, kaip su Lietuvos užsienio reikalų ministru.

Tarptautinio Universalinės Kultūros Komiteto uždavinys yra nustatyti ryšius tarp įvairių tautų kultūros atstovų ir prisidėti prie glimimo kultūros, kaip priemonės ginti žmogų nuo pavergimo ir barbarijos.

Komiteto pirmininkas yra Romos universiteto rektorius prof. Cardinali, o garbės pirmininkas — buvęs Italijos ministeris pirmininkas Orlando.

ST. LOZORAČIO VIZITAI BONOJE

Lietuvos diplomatinio šefas St. Lozoraitis vėl lankėsi Bonoje, kur turėjo eilę pasikalbėjimų Vokietijos užsienio reikalų ministerijoje.

Min. St. Lozoraitis buvo priimtas Vokietijos užsienio reikalų viceministerio ir abiejų politinių departamentų direktorių.

UŽSIENIO POLITIKA PARLAMENTE

Atrodienį ir tračadienį Žemuoje Rūmuose buvo svarstoma užsienio politikos klausimai. Debatų pareikalavo opozicija, kuri ypač susirūpinusi Churchillio spėjama išipareigojimais Amerikoje Kinijos atžvilgiu.

Debatų atidare užsienio reikalų ministeris Edenas, pažymėdamas, kad greito karo baimė yra mažesnė. Buvo svarstomi Saaro, Europos gynybos, Egipto ir Japonijos klausimai. Po Edeno kalbos opozicijos vadas Attlee pažymėjo, kad debatų opozicija prašė ne todėl, kad išgirdus Edeno kalbos, kuri opozicijai yra priimtina, bet opozicija yra susirūpinusi dėl Churchillio kalbos, pasakytos Amerikoje, kuri žymiai skiriasi nuo užsienio reikalų ministerio žodžių.

ATLANTU LAIVYNAS

Naujas alijantų paskirtas Atlantų laivyno vadas, amerikietis, adm. McCormick pranešė, kad britai tam reikalui duos 30% laivų, JAV — 60% ir likusius laivus duos Prancūzija, Belgija, Olandija, Danija, Norvegija, Portugalija ir Kanada. Atsižvelgiant į tai, kad Britanija turi daug laivų kitose pasaulio dalyse, o taip pat yra atsakomą už britų salų apsaugą, toks didelis Britanijos indėlis Atlantų laivynui yra įrodymas Britanijos karinės jėgos stiprėjimo.

Dėl vakarų karinio stiprėjimo labai nerimsta komunistai. Jie planuoja praveisti smarkią akciją sutrukdyti vakarų Europos ginklų gamybą. Tam pasiekti bus naudojami streikai, sabotažas, uždarbio padidinimo reikalavimai, ilgesnių atostogų prašymas, viršvalandžių uždraudimas ir pan. Šis planas bus aptartas vasario 12-15 dienomis Vienoje, kur posėdžiaus metalo pramonės darbininkų prof. sąjungų internacionalas. Atstovai iš vakarų ir sovietų kraštų dalyvaus konferencijoje.

DAR NEVELU UŽSISAKYTI „BRITANIJOS LIETUVI“

LASVOJI TRIBUNA

KAI ADMIROLAS SUKLYSTA

Lietuvos laisvinimo akcijos vieningumas — būtinybė

VLIKO ir Diplomatijos šefo susitarimą atmetus, „Br. Lietuvis“ redakcija davė pakankamai vietos „Laisvoje Tribūnoje“ reikšti skaitytojų nuomones diskusijų forma. Ne visus straipsnius, dėl vietos stokos, galėjome įdėti, bet stengėmės įdėti ryškesnius. Kai kuriuos straipsnius, nors ir naujų minčių, deja, negalėjome spausdinti, nes juose buvo išleidiama į asmeniskumus, o redakcijai autoritai tebuvo palikę teisę taisyti tik... korektūros klaidas.

Šiuo straipsniu „Britanijos Lietuvis“ ko ir Diplomatijos šefo susitarimo reikalais.

„Br. Liet.“ Redakcija

Su dideliu nuliūdimu lietuviškai visuomenei, savo tautinę veiklą ir politinį galvąjimą neįsprendusiai į srovinius rėjimus, teko išgirsti žinią, jog ligisolinės pastangos rimtai apjungti arba bent prideramai koordinuoti mūsų vadovaujančiųjų veiksmų vedama Lietuvos laisvinimo akcija tarptautinėje plotmėje, nedavė lauktų rezultatų. Palyginti, ir neplačios bazės susitarimas tarp VLIKO ir Lietuvos diplomatijos šefo, dėl dar ir ligi šiol neišsprendusių rimtų ir tikinančių motyvų, liko palaidotas.

Iš šalies žiūrint, atrodo keista, kad šiais mūsų tautai ir mūsų Tėvynei labai sunkiais laikais, tur būt, pačiais žiauriausiais laikais istorijai ilgoje ir garbingoje Lietuvos vietoje, tenka sudarinėti specialias sutartis lietuviams su lietuvišiais kaip Lietuvai vaduoti... Su kartumu primdamas žinias, jog tokios, gal būt, ir pavyzdžių neturintys, sutartims sudarinėti ruošiamasi keliu metus, vis „zonduojama dirva“, vis „ieskomi kontaktai“ ir t. t., lyg, rodos, dvį šio pasaulio galybės ruošti sudaryti nepuolimo paktus, karines sąjungas ir pasirašyti nugalėtojo ir nugalėto kokią tai kombinuotą tautos sutartį, kuri lemtų mūsų planetos likimą. O gi, ištikrųjų, mūsų šlandienės ir teritorinės įtakos ir fizinės jėgos ir moralinės-politinės svoris tarptautiniame manevravimo lauke yra labai ir labai ribotas. Todėl ši aplinkybė mus varčia dar liūdniau priimti informacijas apie nesutarimus, nesustatimus ir net, būklime atviri, antagonizmą sąvųjų tarpe.

Garais laikais, savo nepriklausomyje Tėvyneje, galėjome, o kai kada ir net reikėjo, įsikšti į prieiki savas partijų programas, galėjome tartis ir nesustatinti dėl koalicijos, galėjome varžytis dėl vyraujančios įtakos. Tas viskas yra natūralu nepriklausomos tautos vidaus politiniame gyvenime. Betgi šlandien esame maža tautos dalis, išlaikytą visuose kontinentuose, mūsų kolonijos išsiskaldžiusios į mažus būrelius, o tautos didvyri-

kas kamienas velka nežmoniška verguivė Tėvyneje, gi kiti miršta kankinių mirtimi sovietiskame Si-miro pragare. Ar šlandien yra laikas mums, gyventiems laisvame pasaulyje, atkakliai savitarpį kovoti dėl „viršūninkavimų“? Be srovinių akinų žiūrint, viskas, kiekvieno lietuviu žodis ar veiksmas, nesvarbu, ar tas lietuvis yra vienos ar kitos pasaulėžiūros, ar jis akademikas ar mažamokslis, jei tik jis patarnauja Lietuvai, mūsų visų turi būti remiamas.

Lietuvos Karo Mokyklos vėlavojė buvo įrašyta: „Mūsų mokslas, mūsų ginklas — Lietuvai Tėvynei!“ Šiandien mes turime kitą aksiomą — mūsų mintys ir mūsų visi darbai — Lietuvai vaduoti. Jei šią aksiomą dėsimė Lietuvos vadavimo akcijos pagrindu, hereikės nei Pfulingeno derybų, nei varžybų, nei besaikiingo ir nenatūralaus politinio grupavimosi. Mūsų tarpe būjęs bėliškias nuosirdumas ir vienybė varden Lietuvos laisvės! Tai vieškelis, kuriuo reikia eiti į Lietuvą. Pasiekti Lietuvos laisvinimo veiksmų vieningumą yra būtinybė, jei tuos veiksmus sudarantiems asmenims ar juose esantioms politinėms grupėms Lietuvos vadavimas ištikrųjų yra aukščiausias idealas.

O tačiau mūsų veiksmų, užuot sukoncentravę ir nukreipę visą savo ir visų mūsų užsienyje esančių organizacijų energiją bei kūrybinį potencialą į Lietuvos laisvinimo akciją, ilgą laiką tą viską veltui eikvoja tarpusavio ginčams. Jėgu mes tiek darbo, energijos, pinigų ir popierio būtume sunaudoję Lietuvos propagandai užsienyje varyti, kiek šių vertybių sunaudojome savo vidaus ginčuose, tai Lietuvos vardas šlandien pirmą kartą didžioje pasaulio spaudoje, mes turime pagaminę rimtos propagandinės medžiagos ir sau pasilžiūrėti ir svetimieams pasigėrėti bei pasinaudoti. O dabar mūsų žurnalistas, mokslininkai, politikai epidemiskai apsiškrėję tik šrovinės polemika arba pirmenybių diskusijomis. Ir toji polemika, užot klausimus nagrinėjusi iš esmės, dažniausiai iškrypsta į asmeniskumus, stengiantis maltretuoti diskusijų partnerį, kaip žmogų. Tokia taktika griauia autoritetus, naikina pasitikiėjimą vadovaujančiomis asmenybėmis ir tarnauja kam-kam, bet tik ne Lietuvai. Vakarykštė šviesi ir tauri asmenybė, kuri ir šlandien ištikrųjų yra tokia pat garbinga, dažnai, mūsų vidaus politinės polemikos pasėkoje, žeminama, juodinama ir nuvertinama, vietoje to, kad kėlus politinį, visuomeninį ar kultūrinį lietuvišką darbą dirbančių žmonių varda, kad sudarius ir išlaisvinus autoritetus bei asmenybes, be kurių jokia organizuota rimta veikla beveik neįmanoma. Blogiausia tai, jog savo polemikoje, ypač apie VLIKo ir Diplomatijos šefo kompetencijas, prieiname

net ligi to, kad sąmoningai ir nesąmoningai, lyg ir stengiamės laikyti tėselsais Lietuvos okupacijų sukurtus padarinius, ir eksponuojame nelietuviškas tezes, stengiamės atimti titulus iš žmogaus (turiu galvoje p. Lozoraitį), kurie atsirado mūsų tėvynę ištikus nelaimė, lyg ir iš „pasigallėjimo“ jam paliekant ex-ministerio „laipsnį“, gi tuo tarpu Lietuvos Diplomatijos šefo titulas jam yra pripažintas visų tu didžiųjų valstybių, kurios tebeveikia mūsų pasiautintybės, ir su tuo titulu tose valstybėse rimtai skaitomasi. Juo blogiau, kad su šitokiomis tendencijomis bei „informacijomis“ paskui varstomos durys svetimų vasybių ministerių ir tai daro žmones, apmokami iš mūsų visuomenės sudėtų pinigų. Antra vertus, mūsų vidaus ginčų pasėkoje, suskaldyta mūsų visuomenė netenka vieningumo remti VLIKą, kuris dar taip neseniai buvo labai svarus moralinis ir politinis autoritetas. Dar blogiau: ginčams įsisūbavus, stengiamasi VLIKą paversti menkos reikšmės visuomenine organizacija, redukuoti jo įtaką, o ji sudarančius asmenis nužmoginti, užuot, kad šią didelę reikšmę instituciją vienin-gai padarius mūsų tautos politinės valios reprezentante ir reikšėja, kas VLIKui natūraliai priklausio, o ji sudarančius asmenis gerbti, kaip mūsų visuomeninio-politinio gyvenimo vadovus.

Eliliniam piliečiui susidaro slėgus įspūdis, kad išgirstamą, jog vidutinę nesantaiską VLIKą ir kad kuriuos diplomatus nuveda lyg ir į konkurenciją tarptautinėje dirvoje. „Elta“ skelbia, kad Paržyluje, JTO suvažiavimo programa, lankėsi ir Lietuvos reikalais rūpinosi ir Diplomatijos šefas p. Lozoraitis ir VLIKo pirmininkas prel. Krupavičius. Faktas gražus, bet netenka gerėtis tuo, jog abu veikė atskirai, jokio susiderinimo ir netgi, vienu metu abu būdami Paržyluje išvengė vienas kitą susitikti, pasitarti, naujus žygius suplanuoti. Ir tas atsitinka po to, kai kelis metus buvo tariamasi apie VLIKo ir Diplomatijos šefo bendradarbiavimą... Arba vėl, atskirai, kiek žinios pasiekia, net gerokai nesuderinto turinio vizitai Bonnoje ir kitur. O gi žinome, kad Lietuvos byla svetimų vyriausybų akyse bus daug daugiau efektyvi ir mūsų akcijos svoris bus žymiai didesnis bei našesnis, kai toji akcija bus vieninga.

Štai kokius liūdnus faktus bei reiškinis sukuria mūsų vidujiniai nesutikimai. Tačiau jie neturi būti amžini. Juo mūsų ginčai ilgiau tęsiasi, juo darosi didesnė žala Lietuvos laisvinimo darbe. Reikia mūsų vyriauslems politiams veiksmams — VLIKui ir diplomatom — visu nuosirdumu ieškoti ir surasti kompromisą, reikia kalbėtis ne kaip lošikams, bet kaip didžią nelaimę išgyvenančios vienos tautos vaikams.

J. Senkus

Pereitų metų gruodžio mėn. 8 d. suėjo dešimtmėtis nuo garslių Pearl Harbour jūros kautynių, kuriuose japonams pavyko Amerikos, D. Britanijos ir Olandijos laivynams suduoti nepaprastai skaudų, beveik katastrofinį, smūgį. Po dešimties metų šių kautynių eiga vispusiškai išanalizuota ir iš tų studijų imami pavyzdžiai... atelies karo operacijoms. Kodėl anuomet Japonija, po Pearl Harbour ir kitų stambių laimėjimų — karą prakieso? Čia pavaldžiosime vieną mažesni pavyzdį iš tos milžiniškos karo operacijos. Kas atsitinka, kai vienas žmogus, vadovaujas karo mašinai, padaro klaidą?

Milžiniški japonų laimėjimai, įgalinę geltoniesiems užimti tūkstančius kilometrų allantų žemės plotus, buvo pasiekti dėka Japonijos oro ir jūros laivyno. Pearl Harbour mūšis, kuriame Mikado lakūnai sutriuškino anglo-amerikiečių stiprų laivyną, atrodė, atneš japonams labai didelių šitame kare laimėjimų. Šio mūšio pergalė buvo tokia, kurios ir patys japonai nesitikiėjo. Maža to, po jo seka visa grandinė naujų laimėjimų: japonams pavyksta sunaikinti visus prieš laivus, esančius Ramiajame Vandenynė. Jie užima Malajų salyną, Indoneziją, Filipinus, užima įtvirtintas bazes Singapure, Hongkonge ir kitur. Po šitokių pergalių japonai atsideduria prie Indijos vartų ir planuoja pulti Australiją.

Japonijos laivyno vadas. Isoroku Yamamoto, grįžusiems po Pearl Harbour mūšio lakūnams ir jūrininkams šitaip pasakė: šis japonų istorijoje neturės lygaus laimėjimas. Įgalina Japonijos laivynui turėti laisvas rankas Ramiojo Vandenyno pietvakariuose, tačiau galutinai pergalė pasiekti, reikia užimti Havajų salas ir iš tos bazės į galęsią atakuoti JA Valstybes. Toji valanda artėjanti, kada jis, Yamamoto, sėdėjęs Baltuosiuose ir iš ten galėsiąs Amerikai padiktuoti paliaubų sąlygas...

Kas gi buvo tasai žmogus, kuris to, sėdėjęs Baltuosiuose ir iš ten galėsiąs Amerikai padiktuoti paliaubų sąlygas...

Isoroku Yamamoto karinė karjera prasideda jau rusų-japonų kare 1904-1905 m. Vieno jūros mūšio metu jaunasis Yamamoto paslėgė mūšio, kaip retų gabumų jūrų karininkas. Didysis japonų admirolas Togo atkreipia dėmesį į šį jauną karį ir nuo to laiko jis sparčiai kopija į viršų. Jau 1922 m., Vašingtono jūros konferencijoje su juo susiduria būsimeji priešai — anglosaksai. Šitoje konferencijoje buvo sutarta suvaržyti laivyno pajėgų statybas, šitokių santykių anuomet buvo nutarta turėti laivyno pajėgas: Amerika, Anglija, Japonija — 5 : 5 : 3. Suprantama, kad šitoksai santykis japonams buvo labai ne prie širdies. Tuometinis Japonijos admi-

rolas Togo, sužinojęs, kad Japonijai neleidžiama turėti lygaus laivyno, kok turės anglosaksai, pareiškė: „Visa laimė, kad toje konferencijoje nesuvaržytas karių išmokslinimas“. Šie senoji admirolas žodžiai pasidarė naujuoju šūkiu japonų laivynui, kuris 20 metų su japonams gimtu kruopštumu mokėsi ir rengėsi būsiamajam karui. 1922 m. konferencijos suvaržymą japonai norėjo išlyginti lakūnų ir jūrininkų pranašumu, tuo būdu jie tikėjosi viršyti anglo-amerikiečių materialinę persvarą. Jau tais metais Yamamoto numatė, kad būsimeji jūros kare didelį vaidinį vaidins oro pajėgos, kurios, jo manymu, turėsiančios nulemti būsimojus mūšius Ramiajame Vandenynė. Šiam tikslui pasiekti jis pašvenčia penkiolika metų. Jau keletą metų prieš Antrąjį Pasaulinį karą Japonija turėjo tiek išmokslintus lakūnus, kurių jokia kita valstybė neturėjo. Yamamoto jūros lakūnų mokymo metodus buvo šitoksai: mokyklon priimami tik tada savanoriai, kurių visada buvo didelis perteklius. Buvo daroma nepaprastai didelė atranka. Savanoriai priimami ne vyresni, kaip 15 metų berniukai ir mokymasis truko 8 metus, kurio metu kiekvienas pilotas turėdavo atlikti ne mažiau kaip 8.000 bandomųjų skridimų ir nūtiupimų ant lėktuvnešio denio. Nežiūrint atmosferinių sąlygų, audringoje jūroje, dienos ir nakties metu, Turint galvoje japonų kario fanatizmą, jo visišką panieką mirėliui, astuonerių metų mokyklą ir astuonis tūkstančius bandomųjų skridimų, nesistebėsime, kad japonų lakūnai pasiekė tokių laimėjimų, apie kuriuose, karo pradžioje, kiti lakūnai galėję tik pasvajoti...

1940 m. Yamamoto skiriamas vyriausiuoju Japonijos karo laivyno vadu ir šis skyrimas visai suprantamas, turint galvoje artėjantį karą. Kas gi geriau tiko vadovauti pajėgoms už tą, kuris tas pajėgas tam tikslui išmokslino ir paruošė. Net patį vyriausiąsio ano meto japonų karinių pajėgų viršininkas, admirolas Nagano, šiam paskirčiai pritarė, pašveddamas savo ambicijas — užleisti jaunesniam šitok postą. Nuo pat paskyrimo dienos jis pradeda ruošti planus artėjančiam susirėmimui su anglosaksų valstybėmis. Jau 1941 m. sausio mėn. patiekia savo bendradarbiams ir štabams planus, kurie tų pačių metų rugsėjo mėnesio pradžioje išbandomi ir tobulinami.

Tačiau geriausios japonijos strategijos galvos dėl šio plano buvo pasidalijusios į dvi grupes: pirmoji siūlė stumti japonų ekspansiją į rytus — Havajų salas, antroji — į pietus — Indonezijos ir Malajų salyną. Pirmoji grupė siekė karo su Amerika, antrosios grupės planai taikė į Didžiosios Britanijos interesus, Indiją, Australiją. Pastarojo

plano šalininkai norėjo išparceliuoti Britų imperiją, manydami, kad dėl jos amerikiečiai neišsivys į karą su Japonija. Yamamoto netikėjo, kad amerikiečiai liksą neutralūs. Jis buvo nuomonės, kad Amerika gali nugalėti japonus, visiškai su jais nekariaudama; užtenka, jei ji rėms Kiniją ir užblokuos kai kuriuos strateginės reikšmės turinčius kelius. Todėl jojo plane buvo siūloma pirma nušluoti amerikiečių laivyną ir tuo būdu turėti laisvas rankas Kinijoje, kur Japonija rasianti reikalingą įlgesniam karui su Amerika žaliavą, o vėliau smogti ir pačiai Amerikai. Britų netikėtumams išvengti šitame plane buvo numatyta pulti Pearl Harbour ir Malajus, kurių paėmimas duosias japonams didžiausią tolimuose Rytuose karo bazę — Singapūrą.

1941 m. lapkričio 5 d. šis planas priimamas, kai jam pritaria admirolas Nagano. Gruodžio 2 d. įrašoma puolimui diena — gruodžio aštuntoji. Geresniam užmasakvimui — išsiunčiami į Vašingtoną gabūs diplomatai pasitarimams ir deryboms...

Gruodžio 8 d. pradėtas Pearl Harbour jūros mūšis atneša Japonijai laimėjimą: amerikiečių jūros bazės paverčiamos laivų kapinynu. Pradžioje viskas vyksta pagal Yamamoto planą: pajamos Hongkongas, Malajų pasasalis su Singapūro tvirtovėmis, Java, Sumatra, Borneo. Ellėje kitų sėkmingų mūšių išblaškomas amerikiečių laivynas prie Kauantano, Havajų jūroje ir Indijos vandenynė. Bet čia kaip tik Yamamoto padaro pirmąją klaidą: neišlaipina į Havajų salas desanto. Antroji, dar stambesnė jo klaida — jis neišnaudoja progos, kad amerikiečių sumuštas laivynas gydosį žaizdas, o naujieji laivai vos tepradedami statyti. Tuo metu Yamamoto staiga pakeičia pirmąjį planą ir savo laivyną meta Australijos kryptimi. Užima kaletą Australiją supančių salų ir tuo būdu dar daugiau atitolsta nuo pagrindinių Japonijos bažių. Ši lauką išnaudoja amerikiečiai ir rugpičio mėnesį pereina į kontrataką Salomono salose. Lapkričio mėn. pasirodo naujieji amerikiečių kreiseriai ir netikėtai pradeda pulti japonų laivyną. Po pralaimėto mūšio britai, atitraukia savo laivyną Persų įlankon ir į rytų Afrikos uostus. Indijos vandenynė tušėja. Ir čia Yamamoto padaro trečiąją ir paskutinąją klaidą — jis nepasitūnėja savo laivyno į Indijos vandenyną. Šitos progos Japonijai daugiau nebeapsikartojo.

Pirmoji amerikiečių pergalė ir pirmasis japonų pralaimėjimas buvo mūšis dėl Salomonų salų. Šių mūšių pabaigos ir Japonijos pralaimėjimo admirolui netenka suilaukti: jis žūsta 1943 m. balandžio mėn., iš lėktuvo vadovaudamas mūšiu dėl Salomonų salų. Tačiau jau paskutiniojo pusmečio karo eiga japonų admorui valdžiai buvo parodžiusi jo klaidas ir tų klaidų pasekmes.

R. DAUBARAS

(6)

NAYLONO ADYTOJA

Kristinos žodžiai pritrenkė mane ir aš negalėjau suprasti, rimtai ji kalba, ar juokiasi. Šitai buvo taip neįtikėtina, lygiai, kad ji būtų pasakiusi — na, važiuokime dabar į Lietuvą!... Spoksojau į ją, negalėdamas suderinti minčių ir mano galvosenoje jokių būdu nesiderino jos šitie du žodžiai: — Petras ir žmona! Astuoneris metus esame draugais, gyvename viename kambaryje ir per tiek metų jis nė karto nėra apie tai man išsitaręs! Ne, — ūmai aš prendžiu ir juokais sakau Kristinai:

— Greičiau jūs būsite mano žmona, negu ši moteris Petro...
— Bet, jei aš pridėsiu viena žodėlį, tada savo pasipiršimą turėsite įgyvendinti ir įtikėsite, kad tai tiesa, — saktydama apsiusto sagas, — atsakė Kristina.
— Jūsų magiškas žodelis būtų šūvis, įmetas mano terbon du zuijū: ir vedus draugą ir žmoną turėčiau...
— Kas žmonos ieško — kello neklausia...
— Ne, ne, Kristina, — sakykite

tą stebuklingąjį žodį, nenukrypdamas nuo kelio...

— Bu-vu-sio-ji... — košdama skiemenis atsakė ji, keldamasi nuo kėdės.

— Palaukite, susimildama! Ne-palikitė manęs, lyg vilko, įkišto eketėn, — sulaukia Kristina, imdamas už rankos.

— Ne, negaliu nė minutės ilgiau gąjsti. O, be to, argi mažai ši vakara sužinojote? — paklausė ji, eidama iš kavinės.

— Galia jus palydėti? — lyg skėstantis smilgos griebiausi pas-kutiniosios galimybės.

— Iki autobuso... Bet, žiūrėkite, jis kaip tik čia pat, — atsakė ji, stodama išsiriakavusių keleivių eilutėn.

— Rytą aš lauksiu Jūs nuo šė-šių iki astuonijų šitoje pat kavinėje, — spėjau pasakyti Kristinai, kai ji pamojo man ranka nuo autobuso pakopos.

Už lango vėjas supa aukštus, nudžiuvusius piktžolės stiebus ir jie

tyliai, monotoniškais dūžiais belėžia į aprasojus barako lango stiklą. Kai prieinu prie lango ir beprasmiskai žiūriu į naktį, piktžolės stiebai atitolsta nuo stiklo ir vėl vėjo pūstelėtos šiuosėna nykia giesmė. Naktis, Tylu koridoriuje ir kambaryuose. Pavargę angliakasiai miega gretimuose kambariuose ir aš girdžiu, kai žadintuvo taksėjimas trumpina mums amžių. Jis taksis ir taksis, ir jo taksėjimas susilieja į vieną dūžį grandinę, ir jie mano ausyse virsta varpų skambėjimu, virsta įkyriais žodžiais: — ji vedusi, ji vedusi... Aš stambeliu nuo šitų žodžių ties mažų, hostelinui veldrodžiui ir jame matau Kristiną. — Aš vedusi, — sako ji veldrodėje dingsta, lyg žadintuve nuspraskėme į sekundę... Už lango tebelinksi belapias stiebai ir tyliai, lyg bedantės davatkos, šveplena: — ji vedusi, ji vedusi, ji vedusi... Mano žvilgsnis užkliuva netvarkytos Petro lovos. Jo dar nėra, — Jis vedęs, — atsako man, mano paties balsas. — Idijotas, — dabar aš pasakau sau garsiai ir krentu nenusirengęs į angliakasiui skirtą lovą.

Koriduriuje taukš žingsniai ir aš juos pažįstu. Tai Petro. Užsimerkiu, kai jis triukšmingai įvirsta kambarin. Pro siaurąjį praplėstas blakstienas matau jį, stovintį ties mano lova.

— Tu vedęs! — sakau jam, lyg iš miego pabudęs.

Jis sėdasi mano lovoje, tarsi būtų pavargęs nuo šitų mano žodžių, ir valandėlę tyli, lyg atgaivintas skenduolis, įtraukęs į plaučius gyno oro.

— Per Naujųjų Metų sutikimą tu galėsi susipažinti su mano žmona, — pasako jis šaltai ir, nuėjęs į spintą, atsineša mažą lagaminėlį.

— Pasiskaityk. — kalba jis, duodamas man kelis ranka rašytus lapelius. Žinosi, kodėl aš tylėjau ir kodėl vengiau moterų.

— Tai tavo asmeniškai reikalai. Aš nenoriu jų žinoti ir šito laiško neskaitysiu...

— Per keturiolika metų niekas jo neskaityt. Šiandien tu turi jį paskaityti. Aš noriu, kad tu skaitytum ir visi žinotum. Tu privalai žinoti prieš tai, negu pažinsi mano žmoną, — pasakė jis taip. Lyg vaikš, prašydamas pasekti pasakos. Surinkau išdraikytus lovoje lapelius. Petras perėjo kelis kartus per kambarį ir, užsidedęs cigaretę, išėjo pro duris.

„Londonas, 1937 m. birželio 9 d.“ — perskačiau laiško viršuje datą. Nenoromis pradėjau skaityti statų, aiškų braižą:

„Petrai, šis laiškas bus visiškai kitoks, negu anie, kuriuos esu rašius anksčiau. Jis bus paskutinis Tau rašytas ir jis yra mano išpažintis žmogui, su kuriuo aš gyvenau dvejus metus ir kurį nuo pat mūsų

susipažinimo dienos apgaudinėjau. Apgaudinėjau, nes tik šitoksai kėlias man buvo likęs. Sutikau, anuomet, už tavęs tekėti todėl, kad, gal būt, tai buvo tokia mada, kad, kaip mano mama sakydavo, — galvojau — priprasiu. Ak, Petrai, Tu negali įsivaizduoti, kaip yra balsu būti mylimam žmogui, kurio tu nemylai ir diena iš dienos tu daugiau jo neapakentį vien todėl, kad jis tave vedė. Ne, ne, Petrai, aš nebenoriu grįžti į šį jausmų pragarą, kurį išgyvenau su Tavimi. Tik dabar, atitolusi nuo Tavęs, aš pajutau koks gražus yra gyvenimas, kada nereikia meluoti žmogui, žmogui, su kuriuo esi surijęs visam amžiui ir kurį visą amžių turėtumei apgaudinėti, nes apgaudinėti kitą yra lengviau, negu save. Tikiau, kad Tu nesi toks piktas, ir verstumei mane tai daryti, daryti tol, kol aš gyven-siu. Žinau, kad tu mane myli taip, kaip niekas kitas šitoje žemėje manęs nemylė, žinau, kad tu sei vienas pavyzdingiausių vyrų, kuriuos aš iki šiuolei sutikau ir, gal būt, tokių aš daugiau nebesutiksiau, bet Tavoji meilė mane traukia, kaip traukia praevio batas trirminą. Ir juo ji yra didesnė, juo aš norėčiau toliau nuo jos bėgti.

Žinau, kad šiuo laišku aš rašau sau testamentą, testamentą, draudžiantį man grįžti savo tėvynę, grįžti į savo gimtuosius namus, grįžti pas savo draugus į mano

numylėtąjį miestą. Negrįšiu ten, nes aš bijau kvėpuoti tuo pačiu oru, kuriuo Tu kvėpuoji. Tavoji meilė man yra balseinė už tėvų prakelkimą, skaudesnė už tuos žodžius, kuriuos Tu dabar skaitai. Aš pasirinku amžinojo žydo klajones, bijodama kada nors gyvenime užklysti į tuos takus, kuriuos mes esame vaikščioję. Ir jeigu Tu, Petrai, kada nors užklystumei į šį kraštą, — aš bėsiu eičiau per degančius akmenis, kad Tu nerastumei mano pėdsakų. Ne, ne, Petrai, Tu negali čia atvažiuoti nes pirma aš išličiau į alkanų liūtų narvą, negu leistis Tau prisiliekti manęs. Aš pakeičiau savo vardą ir adresą, bijodama Tavo meilės lais-kų. Negriston gatvės sumėtu Ta vo nuotraukas, kad purvini batai išnešiotu jas po šiukšlynus, kurie yra švaresni už tą gyvenimą, jei aš grįžčiau pas Tave. Tavo dovanas atiduodu skudurų pirkliui, o vedyvą žiedą gatvės prostitutėi, nes ji nešiodama, aš turėčiau likti blogesne už ją.

Toks yra mano kerštas, kerštas už mano ir Tavo klaidas, sugriovusias mūsų abiejų gyvenimą. Šiuo laišku atitaisau klaidą, tikėdama, kad geriau iš karto padaryti nors ir labai gilias žaizdas, negu testū pūluojantį gyvenimą...

Tavo buvusioji žmona Romanta,

(b. d.)

MŪSŲ GYVENIMAS

A + A
PRANAS BUTKUS

Šių metų sausio 17 d. 17 val. 45 min. Belshill ligoninėje (Manchester), keletą savaitę pasirgęs, užgeso šviesus lietuvis — savanoris kūrėjas Pranas Butkus.

A. A. vėlonis P. Butkus gimė 1893 m. kovo 29 d. Manchesteryje, Rochdale Rd. Dar vaiku būdamas, grįžta į Lietuvą — Kud. Naumiestį, kur lanko mokyklą. Jo tėvas siūvėjas pasilieką, čia Anglijoje. Vėlonis motina, grįžusi kartu su savo Pranu, miršta Lietuvoje. Palaidojęs savo mylimą motiną — ir likęs visiškai našlaitis, A. A. Pranas, tetos kviečiamas, išvyksta pas ją į Rytprūsius prie Karaliaučiaus. Čia jis išgyvena ir pirmąjį didįjį karą ir gerai išmoka vokiečių kalbą. Po karo, kuriantis Lietuvos valstybę, A. A. Pranas grįžta ir vlenas pirmųjų stoja savanorių Lietuvos kariuomenėn. Buvo sužeistas ir kelis kartus operuotas, nusilpsta ir suseraga džiova.

Kai sveikata sustiprėja, skiriamas Palangos karo invalidų sanatorijos vedėju. Tose pareigose išbuvo iki 1940 metų pirmosios bolševikų okupacijos. A. A. Pranas, būdamas Palangoje, suorganizavo valdintojų — mėgėjų trupę, kuriai jis pats vadovavo. Su savo trupe Palangos apylinkėse žemaitijoj pastatė daug veikalų. Kai kurie iš jų imponuojančiai išvaizda, savo balso tonu žavėjo ir traukė prie savęs buvo valdinta po kelis kartus. Savo kiekviena.

Bolševikų artėjimas verčia vėlonį trauktis į vakarus. Kurį laiką gyvena Greveno stovykloje Anglijos zonoje, vėliau Rozenhelme (prie Muencheno) Amerikiečių zonoje, į Angliją vėlonis atvyko 1947 m. ir apsigyveno Manchesteryje, kur po kurio laiko gavo darbą vienoje prekybos įmonėje.

Palaidotas šv. Juozapo kapuose Mostone, tikrai gražioje rinktinėje vietoje, lietuvių išgytame kapų plose. Dėl tų kapų ir pats vėlonis, gyvas ir sveikas būdamas, slejosi kaip ir visi ir tetravosi — kamgi pirmam teks atsigulti. Atsigulė tačiau pirmas jis pats. „Aš norėčiau būti laidojamas sekmadienį, kad daugiau lietuvių mane palydėtų į kapus, nes aš už juos vargau, kraujuo lieju“ — kalbėjo dar gyvas ir sveikas vėlonis, matydamas kaip sunku dirbančiam šokiadienį ištrūkti.

Nežinūrin, kad buvo laidojamas šokiadienį, sausio 21 d., vistik didžiai Lietuvą mylėjusią širdį lietuviui neužmiršo, palikę darbus gausius būrys atvyko palydėti. Atvyko ne tušiomis rankomis, bet nuo įvairių organizacijų ir net nuo šelmų atnešė bent 10 vainikų — gyvų gėlių. Iš vėlonio darbovietės buvo 2 gražūs vainikai, kuriuos nešė 4 vyrai — angliai su direktorium priešaky.

Skyriaus pirm. Vl. Kupstys karsią perjuosė Lietuvos trispalvę, kurią vėlonis ne kartą gynė.

Laidotuvių apeigas atliko ir labai gražų pamokslą kapų koplyčioje pasakė kun. Just. Steponaitis. Prie duobės dar kartą žodį tarė kun. J. Steponaitis, o atsisveikinimo žodį tarė vėlonies artimas bičiulis Aug. Zubrickas. Skaudu buvo atsisveikinti visiems, ypač vėlonio žmonai Onutei. Visiems buvo galima to, kuris „kaip ažuolos drūts prie Nemunėlio...“ kovės su visais priešiniais, kovės, kad kiti gyventų.

Manchesteriškiai ruošiasi pastatyti gražų paminklą, kad savi ir svetimi žinotų, jog lietuvis ir tremty gerbia savo didvyrius, kad prie jų paminklų sau stiprėja semia.

Išsėkis ramybėje Brangus Lietuvai! Tebūna Tau lengva, šli, nors ir svetima, žemelė!

Manchesteriškis

RUOŠIAMAS „TREMTINIO“ VISUOMENINIS TEISMAS LONDONE

DBL S-gos Londono I-mas skyrus vasario 24 d. 5 val. p.p. Lietuvių klubo patalpose, 345a, Victoria Park Rd., London, E. 9 ruošia Londono lietuvių visuomeninį teismą, tema „Tremtinys“.

Lietuvių visuomenė kviečiama gausiai dalyvauti šioje lietuvių tremtinio byloje.

LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS SVENTĖS MINĖJIMAS LONDONE

Šiemet Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo, Vasario 16-osios, minėjimą Londono lietuvių visuomenė ruošia L. L. Meno Sambūris. Minėjimas įvyksta vasario 16 d., šeštadienį, 5 val. po pietų parapijos salėje, 345a Victoria Park Rd., E. 9. Programoj yra paskaita ir šalinė dalis. Londono lietuvių ir šli minėjimą kviečiami kuo gausiau atsilankyti.

Įėjimas laisvas tiems, kurie turės Tautos Fondo išleistus Lietuvos Pasus, o kurie šių pasų neturės, galės juos įsigyti prie įėjimo į minėjimo salę. Rinkliavos metu už Lietuvos Pasus gautos pajamos eina Lietuvos vadavimo reikalam — Tautos Fondui.

NAUJA LONDONO LIETUVIŲ SPORTO IR SOCIALINIO KLUBO VADOVĖ

Londono Lietuvių Sporto ir Socialinio klubo metinis susirinkimas, įvykęs sausio 27 d., konstatavo, kad klubo ekonominė būklė per pastaruosius 9 mėnesius yra žymiai pagerėjusi. Tatal įvyko dėl veiklaus klubo komiteto ir kitų organizacijų parengimų, kurių per tą laiką buvo apie 24. Daugiausia čia yra nusipelnęs L. L. Meno Sambūris. Išrinkta nauja šio klubo vadovybė: pirm. — P. Mašalaitis, visepirm. — A. Kusta, sekr. — Z. Juras, išdin. — P. Širvidas ir nariai — M. Semetienė, A. Virkutis, A. Pukštys, V. Šalčiūnas, J. Ramasauskas, J. Senjušas. Revizoriai — J. Babilius ir Dabrovolskis. Buves

„DRAUGO“ LITERATŪRINĖ PREMIIJA UŽ ROMANĄ SEKANČIAIS METAIS

Literatūrinės premijos mecenatas „Čiurlionio“ ansamblis ir „Draugo“ bendradarbių klubas buvo šiais metais pasaspyręs literatūrinę premiją 1.000 dolerių už geriausią romaną. Kaip jau žinome, šią premiją laimėjo šis Detroito Jurgis Gliada už romaną „Namas ant smėlio“. Sekančių metų literatūrinę premiją sukelti tūkstantį dolerių „Draugas“ tikisi vėl su Čiurlionio ansamblio pagalba. Šiam tikslui Čiurlionio ansamblis balandžio 27 d. rengia Čikagoje Operos Rūmuose koncertą.

LIETUVISKAS ŽODIS RADIO BANGOMIS

Čikagos lietuvių turi laimės klausyti lietuviškų radio valandėlių, kurias leidžia A. Vanagaiclo įkurtas Margutis, Sophia Barchus, Šatimieras ir J. Budrikas. Šių valandėlių rengėjai išsilaiko šį skelbimų patiekiamą ir žinių, informacijų, lietuviškų dainų ir muzikos. Turinčių, gausias ir geriausias parengtas radio valandėles suoda Margutis, kuriose sekmadieniais p. Vytautas Kasniūnas mus „pavežioja“ po gražiąją Lietuvą, šli ir nors trumpam laikui perkeltą gyventi ten, kur buvo taip miela, gražu ir brangu.

LIETUVAITE — FILMŲ ARTISTE

Kumas ypatingai malonu girdėti, kad kas iš tautiečių pajėgia prasi-veržti į meno garsnybes ir tuo pačiu pasaulyje pagarsina lietuvių ir Lietuvos vardą. Šiuo kartu tenka paminėti Mari Aldon, Kanados lietuvaite, kilusią iš Toronto. Pastaruoju dabar gyvena Amerikoje, Kalifornijoje Ji nuotykių filmoje „Distant Drums“ vaidina svarbiausią rolę. Šiuo metu minimoji filmą eina Čikagoje ir mūsų tautietes Mari Aldon valdyba gali pasigrožėti visi tenyškščiai lietuvių.

Vasario 16 d. 17 val. Manchesteryje, Blackley Instituto salėje, DBLS Manchestero skyr. valdyba ruošia 16-tos Vasario minėjimą

Įėjimas aukoms. Kviečiame Manchestero ir apylinkės lietuvis kuo skaitlingiausiai atvykti.

Vasario 16 minėjimas Nottinghamame Minėjimas įvyksta vasario 16 d. 6.30 val. Nott. lietuvių klubo salėje, Sycamore Rd.

Paskaitą skaitys Centro Valdybos narys prof. S. Zymanas, Meninę dalį išpildys Nottinghamo lietuvių choras „Rūta“ ir tautinių šokių grupė.

Po programos, grojant lietuviškai muzikai, šokiai.

Skyriaus valdyba

ISIGYKIME LIETUVIO PASĄ

Prieš kurį laiką Tautos Fondo vadovybė išleido Lietuvos Pasą, kuris jo turėtoją regimai ženklins, jog šis tautietis aktyviai dalyvauja Lietuvos laisvinimo darbe. Lietuvos Pasas yra lietuvių garbės ir tautinės ištikimybės įrodymo dokumentas. Todėl šiandien, kai eina mūsų dvasinių ir medžiaginių jėgų bei ištikimų mobilizacija kovai dėl Lietuvos laisvinimo vėsti, kiekvienas lietuvis turėtų vienu ar kitu būdu matyti save mobilizuotą ir įsijungti į tos kovos gretas. Šalintis nuo Lietuvos laisvinimo darbo, reikšia atsisakyti savo lietuviškos prigimties ir išsidžadėti savo Tėvynės.

Kiekvienas mūsų visų pirma turime sudaryti madžiaginį pagrindą, be kurio joks rimtas ir efektyvus Lietuvos laisvinimo darbas neįmanomas. Medžiaginių ištikimų mobilizaciją jau kelinti metai vykdo Tautos Fondas. Ligišiol lėšos šiam fandum būvorenkoms, palyginti, neplaningi ir to dėl negalėjo duoti pageidaujamo rezultatu. Bet dabar yra sudarytas tam tikras planas — lėšos Tautos Fondui bus renkamos Lietuvos Paso pagalba. Tai reiškia, kad kiekvienas žmogus, aukojas Tautos Fondui, gauna Lietuvos Pasą ir jį klijuoja aukomos sumos vertės tam tikrus ženklelius. Kas iš mūsų Lietuvoje dalyvavo Vilniaus akcijoje, tas atsiemena Vilniaus Pasą ir jį klijuoja ženkliu vertę. Šių ženkliu lėšos anuomet sudarė Vilniaus Geležinį Fondą. Tas pats panašumas dabar yra ir su Lietuvos Pasu. Tautos Fondui aukas reikla rinkti kiekviena proga. Tačiau didžiausia

Vasario 16 dienos proga visi D. Britanijos lietuvių kviečiami aukoti Tautos Fondui ir įsigyti „Lietuvio Pasus“.

Auką priima ir pasus išduoda visos lietuvių organizacijos D. Britanijoje, įeinančios į D. B. Lietuvių Bendruomenę. D. B. L. S-ga pasus platina per Apygardų Valdybas (visiems skyriams) ir tiesiog iš Centro Valdybos. Škotijos lietuvių pasus gali gauti per vietos organizacijas.

Pavieniui gyvena lietuvių pasus gali gauti paštu tiesiog iš Tautos Fondo Atstovybės, 43, Holland Park, London, W. 11. Siunčiant auką T. Fondui, reikla aiškiai pa-

proga yra Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo — Vasario 16 diena. Šiemet, minint Nepriklausomybės sukaktį, visiems reikia įsigyti Lietuvos Pasus. Šituos pasus platinti iniciatyvos turi imtis DBLS skyriai. Girdėti, jog Tautos Fondo atstovybė Didž. Britanijoje raštu kreipsis į DBLS skyrius, klausdama, kiek kiekvienam syriui Lietuvių Pasų atsiųsti. Skyriai turėtų nedelsdami pranešti Tautos Fondo atstovybei reikalingas žinias, kad atstovybė artimiausiu metu galėtų visus tautiečius Lietuvos Pasais aprūpinti.

Ruošdamį Nepriklausomybės paskelbimo sukakties minėjimus, D. B. L. S. skyriai šiemet galėtų ir turėtų, vietoje kokių nors kitokių įėjimo mokesčių, įvesti Lietuvių Pasus, kurio savininkas į minėjimą eina laisvai, o kas tokių pasų neturi, juos čia pat įsigyja prie įėjimo. Šiuo būdu Lietuvių Pasus platinti Londone pradeda Londono Lietuvių Meno Sambūris, kuris šio miesto lietuviškai visuomenėje vasario 16 d. ruošia Lietuvos Nepriklausomybės šventės minėjimą.

Tokiu keliu eidami, mes kiekvienas lengvai įsigysime Lietuvos Pasus ir savo medžiaginėmis aukomis remsimė Lietuvos laisvinimo darbą. DBLS nariai ir, apskritai, visi D. Britanijos lietuvių artimauslomis dienomis Lietuvos Pasais bus aprūpinami per mūsų sąjungos skyrių valdybas. Todėl visi tautiečiai kviečiami atlikti savo, kaip lietuvių, pareigą ir įsigyti Lietuvos Pasą.

J. Rim.

žymėti savo verdą, pavarde ir adresą.

Pasai yra paruošti dviejų rūšių. Dirbt. odos viršeliais, kurie išduodami aukojusiems ne mažiau 4 šil., ir kartono viršeliais — aukojantiems 2 šil. 6 penus. Aukojantiems daugiau yra įklijuojami specialūs ženkliukai, kurių vertė yra pažymėta litais. Vieno šilingo auko atžymima vieno lito vertės ženkliukai, 5 šil. — 5 litų ir 10 šil. 2 10 li-

Lietuvi! Neužmiršk, kad Tavo pastovus ir nuosirdus duosnumas Lietuvos laisvinimo reikalui yra vienas svarbiųjų ginklų už Tėvynės ateitį.

Tautos Fondo Atstovybė
D. Britanijoje

NAUJI DARBININKŲ SUVARŽYMAI BRITANIJOSJE

Pereitą savaitę „B.L.“ trumpai pranešė apie naują darbo ministerio išieistą įstatymą, kuris išduodas vasario 25 d. Dėl to įstatymo svarbos quodame jo išsamesnį paaiškinimą, kiek jis liečia mus.

Įstatymas netaikomas tiems užsieniečiams, kurie registruojasi pagal užsieniečių įstatymą (Aliens Order). Visi kiti užsieniečiai, kurie yra nuo to Aliens Order atleisti (daugumas lietuvių priklauso šiai kategorijai) ir suliginti su britų darbininkais, turi laikytis naujojo įstatymo dėsnių, išskyrus žemiau suminėtas išimtis.

Šis įstatymas neličia nepilnamečių iki 18 metų amžiaus, o taip pat vyrai virš 65 metų ir motery virš 60 metų. Įstatymas neličia ir darbininkų, dirbančių šiose ūkio šakose: žemės ūky, uostuose, policijoje, ugnialagesyboje, žuvininkystėje, anglies kasyklose ir prekybos laivyne. Dirbą nepilnos dienos darbą (part-time) šio įstatymo irgi yra neličiama, lygiai kaip neličiama profesiniai, administraciniai ir egzekutyviniai tarnautojai, kaip kontorų vedėjai, buhalteriai, architektai, žurnalistai, advokatai, gydytojai, galestingosios seserys, klubų ir bendrovių sekretoriai, mokytojai, kontorų tarnautojai ir daugelis kitų, kurie dirba raštinišė ar panašų darbą. Įstatymas taikomas daugiausia fizinio darbo darbininkams, formams ir t.t., kurie yra apmokami už išdirbtą laiką, t.y. valandas.

Naujas įstatymas, kuris vadinasi Notification of Vacancies Order, 1952, neturi prievartos teisių, bet apsiriboja patarimais ir paraginimais. Pagal jį darbininkas darba gali gauti tik per Darbo Ministeriją (Labour Exchange), o taip pat darbdavys gali priliinti naują darbininką irgi tik per tą pačią į-

taigą. Reiškia, jei nori gauti darbą ar turimą pakeisti į kitą darbą, turi būtina eiti į Darbo Ministerijos įstaigą. Ten gausi pasiūlymą imti darbą toje pramonės šakoje, kuri gamina apsiginklavinimui arba eksportui. Jei vienas fabrikas nepatiks, įstaiga siūlys kitą, trečią ir t.t. ir mėgins paveikti tokią darbą paimti. Jei iš pasiūlytų darbų nė vienas nepatinka, gali prašyti tokią darbą, kokio pats nori ir ministerija privalo leisti tokią darbą imti, jeigu, žinoma, darbdavys sutinka darbininką priliinti. Už siūlomą darbo neėmimą ministerija neturi teisės taikyti jokių baudų, išskyrus be darbo pašalpos nutraukimą kada darbininkas ilgą laiką atsisako imti jam siūlomą darbą ir pats kitokio darbo nesuranda.

Darbininkas gali grįžti į savo darbą, kurį jis yra palikęs, be ministerijos žinios, jeigu praėjo ne daugiau kaip 14 dienų nuo to laiko, kai tą darbą paliko. Taip pat netekęs darbo dėl ligos, darbininkas gauti savo senąjį darbą be ministerijos žinios.

Naujojo įstatymo tikslas yra paveikti darbininkus eiti į apsiginklavinimui ir eksportui reikalingo ūkio šakas. Praktiškai tas veikis taip, kad nesvarbios ūkio šakos, dėl žaliavų trūkumo, turės sumažinti gamybą ir atleisti darbininkus. Gi naują darbą darbininkas galės gauti tik per Darbo ministeriją ir darbininkas bus prikaltas darba bus priverstas, jei kitokio darbo nebus, imti tokią darbą, kokį siūlo ministerija.

Vasario 16 d. 6.30 val. lietuvių sporto klubas „Trimda“ ir L.B.L. Bradford, Green Lane mokyklos salėje ruošia

šokus — karnavalą
Visi kviečiami atsilankyti.

LATVIAI VILNIAUS KLAUSIMU

Švedijoje leidžiamas latvių laikraštis „Latvju Vards“ Nr. 4 rašo: „Prieš keletą metų, kada baltų tremtiniai norėjo įstoti į Mikolajko vadovaujamą žaliajį Internacioną (Tarptautinę Ukinkų Sąjungą), jis pasipriešino, aiškių priežasčių nenurodydamas. Tačiau buvo galima spręsti, kad jis Baltijos valstybių klausimą laiko „sutvarkytą“, tai reiškia, priskaito jas prie Rusijos, kurį žaliajame Internacionale nėra atstovaujama. Taipgi ir dėl galimų Lenkijos rytinių sienų atėties jis turi visai ypatingas pažiūras; visokių atvejų Vilniaus atsiskyrimą nuo Lietuvos jis laiko pirmąja būtinybe.

Bendra kova prieš bolševizmą kategoriškai reikalauja glaudaus bendradarbiavimo su tvirta ir aktyvia lenkų emigracine bendruomene, tačiau tuo pat laiku mes privalome budėti ir prieš nesveikus

siekimus ir pretenzijas, kurios per didiškai pasireiškia tam tikruose lenkų emigraciniuose sluogsnuose“.

Kiekvienam lietuviui žinoma, kad nepriklausomybės laikais latviai Vilniaus klausimu laikėsi pasyviai, niekur viešai nepasiskydami už Lietuvos teises į Vilnių. Lengva tad suprasti ir lietuvių teisėtą nepasitenkinimą tokia broliškos ir artimos tautos laikysena. Tačiau tai nebuvo tautos laikysena, bet vyriausybės. Tauta visuomet gliaul simpatizavo lietuviams. Vyriausybė gi Vilniaus klausimu laikėsi griežto neutralumo.

Dabar gi, atrodo, jog ir tas neutralumas keičiasi mūsų naudai. Todėl tokį atvirą latvių pareiškimą galime tik pesveikinti ir ištelti savo rankas darnesniai sugyventi mui abiejų tautų laisvės vadavimo darbe.

Ant. Upė

LIETUVIAI SVETUR

AMERIKOS LIETUVIŲ TARYBA LIETUVOS ATSTATYMO TARNYBOJE

Kai mūsų Lietuva gyveno laisvės dienas, Amerikos lietuvių savo politinėse organizacijose veikė atskirai. Tačiau, kai raudonoji lava užlėjo mūsų gimtąją šalį ir jos ramius gyventojus ėmėsi fiziškai naikinti išduodant ar išsijunčiant mirčiai į Sibirą, Amerikos lietuvių susibūrė draugėn, kad sėkmingiau galėtų kovoti už savo tėvų žemės teises. Politinės organizacijos suėjo į kontaktą, įsteigdamos Amerikos Lietuvių Tarybą, kurioi įeina krikščionys, demokratai, socialdemokratai, liberalai ir tautininkai. ALT Vykdomasis Komitetas yra Čikagoje, o Tarybos skyriai — visose Amerikos lietuvių kolonijose. Vykdomojo Komiteto nariai: L. Simutis, Dr. P. Grigaitis, M. Valdyla ir adv. A. Ols Lietuvos laisvinimo bylos reikalais dažnai vyksta pasitarimams Vašingtonan pas Amerikos prezidentą ar į Valsty-

bės Departamentą, kur su ALT, kaip Amerikos lietuvių valios reikšėj, skaitomasi ir jo daromi žygiai vyriausybės sluogsnuose randa nuosirdų pritarimą. Amerikos Lietuvių Tarybos daromi tautiečių vieningai remiami.

Paprastai, ALT skyriai Vasario šešioliktosios proga kreipiasi į savo valstijų gubernatorius, kurie tą dieną specialiomis proklamacijomis paskelbia Lietuvos Dieną, parašo memorandumus Kongresui ar kitaip paremia Lietuvos laisvės reikalą. Sakoma, kad kiekviena kova reikalinga aukų ir ypatingai dabartinis Lietuvos laisvinimo darbas jų labiausiai reikalingas ir čia Amerikos Lietuvių Taryba, Vasario šešioliktosios proga, skelbia naująją sąjukelti 100.000 dolerių. Ši suma atrodo didelė, tačiau jei tik kiekvienas Amerikoje esąs lietuvis aukotų po vieną dolerį, tai šį sumą su dideliu kaupu būtų surinkta.

Amerikos Lietuvių Taryba vieningai remia VLIKo veiklą, nes abiemis šioms organams vienodai rūpi Lietuvos Nepriklausomybės atstatymas demokratiniams pagrindais, tad jokių kompromisų ar „nesutarimų“ ir neiškyla.

J. Janulaitis

NUO 1951 M. SAUSIO 1 d. iki rugsėjo 30 d. į Kanadą yra atvykę 827 lietuviai. Daugumas atvykusių yra iš Vokietijos, Anglijos ir Belgijos.

AUSTRIJOJ PRIEŠ KELETĄ

metų lietuvių buvo apie 10.000, o dabar beliko tik apie 250 asmenų, kurių didžiumą sudaro repatriantų šeimoms, seneliams ir ligonys. Prieš kurį laiką dar veikė vargo mokykla, bet sumažėjus vaikų skaičiui ir išvykus užsienį mokytojams, mokykla tapo likviduota.

DAIL. JONAS RIMŠA, Rio de Janeiro mieste buvo suruošęs savo kūrinių parodą, kuri susilaukė didelio susidomėjimo. Brazilijos spauda Rimšos kūrinius teigiamai įvertino.

AUSTRALIJOJ GYVENANTI

mūsų išraskos šokio pionerė Lietuvoje Danutė Nasvytytė, turi išraskos šokių trupę, kuri Melbourne mieste pastatė „Jūrą ir Kas tyti“.

TARPTAUTINEI KATALIKŲ rašytojų draugijai priklauso šie lietuvių rašytojai: Bern. Brazdžionis, V. Ramonas, A. Valčiulaitis, K. Urbonavičius-Kmitas, N. Mazalaitis, arkiv. J. Skvireckas, kan. J. Kapočius, A. Macelna, Z. Ivinskis ir prof. K. Pakštas.

ALBERTAS VAREKOJIS-Walace Amerikos lietuvis, pakeltas į policijos inspektorius. Tai aukščiausias policijos laipsnis Amerikoje. A. Varekojis yra susipratęs lietuvis, Amerikos lietuvių spaudos rėmėjas.

SVEICARIJOJE GYVENA LIETUVIAI nutarė suaukkti visuotinį tame krašte gyv. lietuvių susirinkimą, kuris įvyks vasario mėn. Zuericho mieste.

KANADIEČIO Antano Bruškevičiaus iniciatyva, užsimezga Kanados lietuvių kultūrinis bendradarbiavimas su Argentinos lietuviams.

KANADOS LIETUVIAI Martynas Plebys ir Antanas Milleris, dirbę vienoje įmonėje ir nusipirkę bendrus namus, Naujųjų Metų išvakarėse suspyko ir M. Plebys, A. Millerį nušovė.

POVILAS LEDERIS

Mirė š. m. sausio 29 dieną, palaidotas Towbridge kapinėse vasario 1 dieną.

Giliau skausme likę:

Žmona Parneiška ir vaikai
Aldona ir Karolis Lėderiai

KĄ AŠ MAČIAU RUSIJOJE

P. John Smith, Coutts banko direktorius, lankėsi Rusijoje, kaip Britų Ambasadoriaus Sir David Kelly svečias. Jis turėjo progos pamatyti Rusiją be dekoracijų. Jo pažūros i Rusijos gyvenimą yra taip pat savotiškos, todėl pateikiame jas BL skaitytojams.

RIES keletą mėn. lankiausi Rusijoje. Tiesa, neoficialiai ir trumpam laikui. Vykau ten ne kaip komunistų klapčiukas ir ne kaip „Demoratinės delegacijos narys“, todėl turėjau progos pažūrėti i rusų gyvenimą savo nuosavomis akimis.

Prie rusiškos propagandos melo nuosavos akys yra vienintelis dalykas, kuriuo gali pasitikėti ir nors stebimas ir sekamas, pamačiau pakankamai, kad būčiau priverstas pakeisti savo ankstesnę nuomonę apie Rusiją.

Pirmoji iliuzija, kuri iš manęs išgaravo, tai įsitikinimas, kad Rusija yra nenugalima. Rusija gali būti stipri kariniu atžvilgiu, gali būti pajėgi praeiti žaibo karą vokiečių pavyzdžiu, bet netikiu, kad be „lend-lease“ paramos, tiekiosios jai visokias gerybes, ji galėtų pakelti ilgą karą.

Mano pirmutinis ir pats stipriausias įspūdis Rusijoje buvo tiesiog fantastiškai netvarka: — keliai, geležinkeliai, pastatai yra apgriuve.

Tik svarbiausios gatvės Maskvoje turį asfaltą, likusias yra grįstos akmenimis, o mažosios gatvės plika žeme. Keliai, vedą į Maskvą turi asfaltą tik iki tam tikros ribos, o vėliau pereina į siaurą asfaltuotą juostą arba baigiasi tiesiog grindiniu ar net negrįstu keliu.

Netikiu, kad Rusijoje yra geležinkelis, kuriuo galima būtų keliauti greičiau, kaip 30 mylių per valandą.

Sunkvežimiai, kuriuos jūs Rusijoje galite matyti yra arba senos gamybos dviejų tonų, arba amerikiečių dešimties ratų. Aš nepastebėjau sunkaus kelių transporto, nes nėra ir tinkamų kelių tam transportui pakelti.

Visiškai aišku, kad Rusijos transportas yra įtemptas iki kraštutinės ribos be karo apsunikinimų arba bombardavimų padarytos žalos.

Tą patį galima pasakyti apie rusų pastatus.

Sąlygos, kuriose rusai gyvena yra bioginės už blogiausias, kurias aš mačiau Neapoly ar Dubline. Susikimšimas yra neįtikėtinas.

Nuo caro laikų pasilikę mūriniai ar mediniai namai yra iki šiol nemontuoti: jie yra apgriuve, aplūžę ir sukrype, kad sunku patikėti, jog juose gyvena žmonės, jeigu nematytumei languose žalių gėlių ar užuolaidų. Modernesni pastatai atrodo truputį geriau.

Joks kraštas vakaruose negalėtų taikos metu gyventi su tokiu transportu ir tokiomis gyvenimo sąlygomis. Nežiūrint policijos stiprumo ir nekreipiant dėmesio į azijų paprotį, nekreipyti dėmesio į blogas gyvenimo sąlygas ir, nežiūrint kaip gerai būtų aprūpinta rusų fronto kariuomenė, nesinori tikėti, kad Rusija galėtų tęsti puolamąjį karą. Rusijos veikla šio karo metu, kai strateginis bombardavimas dar buvo vystyklus, negali šios pažūros pakeisti.

Jei mano pirmoji pastaba Rusijoje buvo ten viešpatuojanti netvarka, tai antroji būtų — milžiniškos pastangos tą betvarę patalstyti.

Statomi fabrikai, namai, keliai ir geležkeliai, visur-beabejo lėtai ir nevykusiai ir ne Rusijos gyventojų naudai, bet vis dėlto, statomi. Tokių statybų Rusijoje gali pamatyti daugiau per vieną dieną, kaip čia per vieną mėnesį.

Aš mačiau keturis naujai statomus geležinkelius, mačiau Maskvos — Jaroslavl kelių pakeičiamą asfaltu ir trigubo pločio. Visur ten dirbo kacetų darbininkai. Vyrai ir moterys padalinti į grupes po 30 žmonių ir kiekvienos grupės gale ant kėdės sėdės kareivis su šautuvu ant kelių. Gražiausi mergaitės, kokią aš Rusijoje mačiau, vajavo kelio volą vienoje tokių grupių.

Rusai matomai yra pradėję milžinišką statybų programą, kuri

galėtų užimti juos ilgą laiką, mažiausia viena generacija ir jie turėtų žinoti, kad karas jiems neatneš nieko gero, tik sunaikinimus ir sutrukdydys jų programą.

Iš kitos pusės, tačiau, nei faktas, kad jie yra užsiėmę viduje, nei tai kad jie negalės praversti iki galo puolamojo karo, negarantuoja, kad jie tokio karo nepradės.

P. Višinskis man pastebėjo — „Mes esame savo nuostabaus krašto viešpačiai“, — o Rusijos viešpačiams karas nėra nemoralus ir nehumaniškas. Tai yra tik kita politikos priemonė ir gali būti naudojama visada, jeigu tik išsimoka. Turiu pastebėti, kad kai susitikau su Višinskiu aš niekaip negalėjau įsivaizduoti, kad tas žilas buržuizų, valymų metu, yra buvęs valstybės prokuroru.

Rusija nežiūrėdama jokių racionalių išvadų eis kariauti kiekvieną metų, jei tuzinas, Kremliaus įliuotų Politbiuro narių, nuspręs, kad laikas atėjo.

Rusai yra blogai informuoti ir gali neįvertinti tinkamai vakarų pajėgumo, arba jie gali išsigąsti vakariečių ginklavimosi ir pradėti karą norėdami jį sutrukdyti.

Nežiūrint, tačiau ar karas bus ar ne, mes turime suprasti, kad Rusija širdies gilumoje yra priešinga Vakarams.

Kasdien rusams yra kalama galvon, kad mes rengiamės juos užpulti. Tam tarnauja visa propagandos mašina. Vienintelis asakymas i tai apsiginkluoti tiek, kad mes būtume galingesni už juos ir jų nepulti.

Tačiau tai prievestų prie ginklavimosi lektynių ir gavi gale prie karo.

Teorija, kad „eldgami“ gerai su rusais per tam tikrą laikotarpį galime juos peraukiėti, atrodo, absurdiška kiekvienam, kas yra buvęs Rusijoje. Vakarų gyvenimas ir nuomonės niekada nebus rusams perduotos nesulaukiant. Jeigu mes atverstume kokių jų pareigūnų čia vakaruose, tai jis būtų sulikuoduotas anksčiau, negu jis galėtų prasižioti savo nuomonei pareikšti.

Abejotina ar rusai iš viso įmanoma atversti, nes visi, ką tik susitikau, nuo valdininkų iki šoferių, rodo aiškų pasitenkinimą esama santaka.

Jeigu kas jiems pasako nepalančių faktą ar nuomonę, jie tik šypsosi su aiškiu nesąmoningai įskalbėtu pranašumu, sustiprinti nežinojimo kas cedaši už Rusijos sienų. Šitoks elgesys pastebimas visur, nes nepatenkintieji jau seniai sunaikinti arba išgąbinti kitur. Mes turime lygiai tiek pat šansų atversti rusus, kiek parizėjai apastalus. Rusija yra religinėje ekstazėje ir būsimasis karas turės visus ypatinguosius religinio ir atominio karo bruožus.

Maža, kad rusai atrodo patenkinti, bet ten nėra jokios galimybės įvykdyti vidujinį perversmą, nes prie dabartinės situacijos niekas nediršta savo nuomonės pasakyti kitam ir perversmo bandymas visada bus užgniauztas pirmiau, negu ji spės suorganizuoti.

Policijos pajėgumas yra pasibaigęs. Vieną kartą patekęs i traukinį, tik vydamasis jį šilgai platforamos, aš jausiausi išvengęs seklių ir todėl, nuykęs i paskyrimo stotį, nutariau nelipti lauk ir keliauti toliau. Deja, traukiniai sustojus, per vieną minutę atsirado policininkas ir išstūmė mane lauk.

Vilyts, kad Stalinui mirus prasišdės varžybos dėl primato, neturi jokio pateisinimo. Mes nežinome ar jis yra gyvas dabar, o beto, tokios varžybos visada gali būti nuslėptos nuo mūsų akių. Viena yra tikra, kad Rusija vidujinia; dabar yra stipresnė, negu bet kada prieš tai.

Preventyvinio karo mes negalime pradėti, nes nei šorinis, nei vidujinis perversmas nėra įmanomas. Kaip tad mes galėtume palengvinti dabartinę, nepakenčiamą, itampą Europoje?

Kad reikia apsiginkluoti aišku savaime. Lygiai turėtų būti aiškus reikalas sustiprinti geležinę uždangą. Dabar tas rusų išradimas funkcionuoja tik i vieną pusę ir todėl daugelis žmonių norėtų, kad jis išnyktų. Turėtų būti priešingai. Ir štai dėl ko: šalia netvarkos ir ve-

klūmo trečias ir svarbiausias dalykas, kurį kiekvienas nuykęs i Rusiją greit pastebi, yra stoka kūrybines dvasias. Viskas, kas reikalauja kūrybinio pajėgumo Rusijoje baigiasi 1920 metais; architektūra, tapyba, valdyba, literatūra ir t. t.

Rusija garsiai skelbiasi, kad ji yra pažangus proletarinis kraštas, tikrumoje ji yra tiek atsilikusi ir buržuazinė, kiek tik begalima įsivaizduoti. Net ir baletas, kuris šiaip jau yra be prieikaisto, be mažu išimčių yra tik technikos ir disciplinos liekana.

Kai Rusijai yra reikalingas specialus kūrybinis sugebėjimas ar tai karo ar mokslo srityje, jis yra importuojamas iš užsienio.

Tarybų Sąjunga yra uoliausias mokslinių žurnalų prenumeratorius visame pasaulyje. Dauguma rusų transporto lėktuvų yra amerikiečių kopijos. Iš keturių rusų automobilių tipų du atitinka Packardą, vienas Opelį ir vienas Standard Vanguard, Keliuose matomi sunaivežimai daugiausia yra amerikiečių konstrukcijos.

Atomine bomba, MIG naikintuvas pas rusus atsirado taip pat iš vakarų-tegu ir iš rytų Vokietijos. Išikrųjų nevertinkime permažai to aštino, kurį Rusija gavo iš vakarų praėjusio karo metu.

„Lend-lease“ parūpino Rusijai daugiau sunkvežimių, negu, kad ji pati turėjo, visą prekybinį laivyną, bet taip pat leido pasimokyti iš vokiečių pajėgumo, kurį rusai nepažinojo. Po karo rusai gavo ir stiprią vokiečių smegenų transfuziją.

Mano gliausiu įsitikinimu Rusijai trūksta Prometėjaus ugnies, ir tai nenuostabu krašte, kur kiekviena nauja idėja gali būti palaikyta nusikaltimu.

Jei Rusija būtų visiškai izoliuota nuo vakarų, neabejoju, kad vienos generacijos laikotarpyje ji taip atsiliktų nuo vakarų, kad karas būtų neįmanomas.

Visa prekybų apykaita tarp Rusijos ir vakarų turėtų būti nutraukta. Juk jei jie neturėtų iš to pelno, tai jie tikriausiai su mumis neprekiuotų. Neuzmirškime, kad praeidami su Rusija mes atpalaiduojame dalį jos ekonomikos karo rengimo reikalui, o svarbiausia, mes parduodame jiems savo idėjas.

Diplomatinė politika su Rusija turėtų būti pagrįsta dėsniu: akis už akį, dantis už dantį. Rusų diplomatomas turėtų būti taikomi įželdžiū suvaržymai, kokius rusai taiko vakarų diplomatomas Maskvoje.

Dėl šito rusai negalvos apie mus blogiau, nes niekas negali paboginti jų dabartinės nuomonės, nebent, jei mes pradėtume prieš juos karą.

Iš antros pusės, mūsų dabartinė politika yra labai pavojinga, nes leisdami jiems lengvai laimėti, mes didiname pasitikejimą savo jėga, kaip savo laiku, nacių. Mes negalime pasiekti arba pakeisti rusų galvojimo ir kiekvienas susitikimas tarp jų ir vakarų tik padeda rusams įtikinti savo rėmėjus viduje ir užsieny. Ir, jei mes norime, kad mano siūlomai izoliacijos politika pavyktų — nepamirškime tų rusų „rėmėjų“ užsienyje.

Vakarų komunistams kokių nors būdu reikia išlaikinti, kaip skirtingas yra stalinizmas nuo komunizmo, kaip toli yra viena nuo antros tos dvi idėjos. Be revoliucijos ir diktatūros tos dvi sistemos tarpusavy neturi nieko bendro. Stalinizmas yra tik rusiškas pakaitalas nacizmui, ir net jei abejotinos vertės laimėjimai negalėjo būti pasiekti be politinės valstybės pagalbos.

Tačiau ir to nepakanka. Mes turime būtinai surasti vakarams idėją, kuri juos apjungtų ir kurla jie taip tikėtų, kaip komunistai savąja.

Siandienio pasaulio komplikacijose rusai turi ką pasiūlyti, o mes neturime. Del to komunizmas turi sąlygas plėstis. Kol komunistai bus pajėgūs rasti atsivertėlių, o mes ne, — būsimė priversti pralaimėti.

Šiuo metu tik dvi idėjos gali varžytis tu komunizmu: katalikybė ir fašizmas, dėlto ir rusai jų labiausiai nekenčia. Tačiau nei viena iš tų idėjų nėra pajėgi suvienyti Europos.

TRUMPALIS VISUR

TREČIAS KARAS

PRASIDĖJO SAKO MALIKAS

JTO-jos plenumė Malikas pareiškė, kad Churchillio vizito metu Vašingtone buvęs sudarytas karinis sąmokslas agresijai Azijoje varyti. Trečias pasaulinis karas jau prasidėjo, šaukė Sovietų atstovas. Tą karą pradėjo trys imperialistinės valstybės (JAV, Britanija ir Prancūzija) prieš Korėjos, Persijos ir Tuniso gyventojus, kurie narsiai gina savo laisvę.

Ši Maliko kalba buvo ypatingai aštri ir užgaunanti ir Britų delegatas paprašė Sovietų atstovą daugiausia kalbėti su žodžiais. Malikas kalbėjo siūlydamas rezoliuciją perkelti Korėjos taikos derybas i Paryžių, PTO-jos plenumą. Sovietų siūlymas buvo didele dauguma atmetas.

Korėjos taikos derybos pirmą kartą padarė mažą progresą, kada komunistai sutiko, kad išlaisvinti belaisviai daugiau kare nedalyvautų.

LATVIS PABĖGO

IŠ RUSŲ AMBASADOS

Pereitą antradienį Stokholmo laikraščiui aprašė incidentą, kuris sukėlė didelio pasipiktinimo gyventojų tarpe. Žmonės gatvėje matė, kaip vienas asmuo jėga išsiveržė iš Sovietų ambasados; vejamas dviejų ambasados tarnautojų. Rusų automobilis irgi prisijungė prie pabėgėlio sugavimo, bet šis buvo greitesnis ir spėjo įbėgti i veną dirbtuvę, kurios savininkas iškvietė policiją. Tik pastarajai atvykus, rusai su automobiliu pasitraukė nuo dirbtuvės vartų.

Pabėgęs asmuo yra latvis, kuris pareitą savaitę atvyko i Stokholmą. Jį stoty pasitiko kitas latvis, kuris žadėjo svečiui parodyti kambarį, kur galima bus apsigyventi. Vietoj to jis buvo nuvežtas i rusų ambasadą, kur buvo kratomās ir ieškoma „slaptų pranešimų“. Jam taip pat buvo grąšoma, kad jis bus nuvežtas i aerodromą ir išsiųstas i Sovietų Rusiją. Laimej latviui pavyko iš ambasados pabėgti.

Vak. Vokietijos kancelaris Adenaueris turėjo pasitarimą su alijantų aukštaisiais komisarais dėl sutarties, kuri turės pakeisti dabartinį okupacinį statutą. Pirmadienio vakare Vokietijos laikraščiui paskelbė Dr. Adenauerio kalbą, kurią jis pasakė per savo partijos (kristijonų demokratų) susirinkimą. Toje kalboje Adenaueris buvo neva pasakęs, kad Vokietija tol nepasirašys sutarties su alijantais ir Europos kariuomenės sutarties, kol nebus išspręsti Saaro ir Vokietijos priėmimo i Atlanto Pakta klausimai. Antradienį Vokietijos vyriausybės komunikate tas buvo griežtai paneigta. Adenauerio posėdis su komisarais įvyko antradienį.

Antradienį Paryžiuje pasibaigė 6-toji JTO-jos sesija. Paskutiniu darbu buvo Amerikos, Prancūzijos ir Britanijos pasiūlytos rezoliucijos priėmimas. Pagal ją, JTO-jos sekretorius yra įpareigojamas išaukti nepaprastą sesiją New Yorke, kai bus sudaryta taikos sutartis Korėjoje, arba kai kiti įvykiai to reikalaus.

Baigiantis sesijai, Britanijos atstovas pažymėjo, kad JTO-jos sesija būtų sėkmingesnė, jei būtų buvę daugiau dirbama ir mažiau kalbama. Tai gal ir yra tikriausia pasibaigusios sesijos įvertinimas.

Egipto premjeras pranešė, kad jis svarstęs Irako premjero laišką,

siūlantį tarpininkauti tarp Egipto ir Britanijos.

Buklė kanalo zonoje žymiai sunormalėjo. Strelkuojantieji darbininkai grįžo i darbą, o britai nuėmė kai kuriuos suvaržymus dėl civilių judėjimo.

Nors dar vis yra neaišku, ar Trumanas sutiks kandidatuoti i prezidentus per lapkričio mėn. įvyksiančius rinkimus, jis tačiau pakeltė savo ankstyvesnį nusistatymą ir sutiko palikti savo pavadė vadinamų primarių rinkimų sąrašė. Šie rinkimai tačiau turi mažai vertės.

Jeigu Trumanas nekandidatuotų, tada numatoma, kad Illinois gubernatorius Stevenson bus demokratų partijos kandidatu.

Londonė esančis čekų komunistinė ambasados valdininkas A. Rosa buvo kalinamas čekų prekybos attache rūmuose prie Upper Belgrave gatvės. Jis turėjo būti grąžintas i Pragę, kur jo laukė mirties bausmė. Per langą, trečiame aukšte, jam pavyko išlipti ir pasiekti stogą. Vienas praeivių pastebėjo po stogą besikarstantį žmogų, pranešė policijai, kuri atvažiavusi apsupo namus. Ambasados valdininkai norėjo atsilipti iš policijos savo kalinį, tačiau policija nesutiko jo išduoti ir paėmė jį savo žinion. Pabėgęs A. Rosa paprašė azyliaus taisyklų.

Vokiečių laikraštis „Der Telegraph“ rašo, kad buvęs Hitlerio pavaduotojas M. Bormannas yra gyvas ir šiuo metu randasi viename pranciskonų vienuolyne, Romoje. Tulas ex-nacis Elberhardt Stern, tvirtina, kad jis matęs ir kalbėjęs su Bormannu. Maža to, jam pavykė jį nufotografuoti ir šią nuotrauką minėtas laikraštis atspausdins. E. Sternas pasakoja Bormannas ilgą laiką slapstėsi Ispanijoje, o šiuo metu gyvena Romoje. Bormannas pasakoja Sternui, kad Berlyne nusižudžiusį Hitlerį ir E. Braunį jis pats išnešęs juos iš bunkerio.

Lenkas F. Gričiuk 1950 m. vedė antrąją žmoną, pristatęs liudininkus, kad jojo pirmoji žmona, išvežta 1940 m. i Sibirą yra mirusi ir ten palaidota. Po vestuvių F. Gričiuk gavo iš Sibiro laišką, tačiau jo žmonai nerodė ir laikė jį užrakines staldijuje. Antroji žmona, pristatikiusi raktus, rado staldijuje pirmosios žmonos slūstus iš Sibiro laiškus 1948 ir 1950 metais. F. Gričiukui buvo iškelta byla. Telmsas antras vedybas panaikino.

VALDŽIOS TARNAUTOJAI

Sąryšyje su ekonomine arže ir rai kalu padidinti gamybą, vyriausybė sieido pareidymą, pagal kurį valdžios tarnautojai, sulaukę 60 metų amžiaus, gali ir toliau likti savo pareigose.

Naujo pareidymo tikslas yra leisti tarnautojams dirbti kiek galima ilgiau. Dabar 60 metų amžius yra minimumas, kada tarnautojas gali seiti i pensiją, tačiau prievarta jis nebus laikomas. Normalus išėjimo i pensiją amžius dabar yra laikomas tarp 60 ir 65 metų, bet tarnautojas, virš 60 metų turės išlaikyti periodinius pareigoms tinkamo egzaminus.

Tarnautojų prof. s-ga aštriai kritikavo šį vyriausybės pareidymą, atsižvelgiant i reikalingumą su mažinti tarnautojų skaičių ir kad sudaryti galimybes jaunesniems tarnautojams pakėlimui i aukštesnes pareigas, šis pareidymas laikomas negeru laiku įvestas.

Dar nevelu užsisakyti „B. Lietuvi“

šioms metams. Jo kaina: metams — 32 šil., pusei (6 mėn.) — 18 šil., metu ketvirčiui (3 mėn.) 10 šil.

JEI NORI SKANAUS KONTINENTISKO MAISTO

reikalauk savo krautuvėje Goodfare marinuotų silkų vyno padažė, raugintų kopūstų ir kitų

GOODFARE

gaminų.

LAŠIŠŲ RUKYMO BENDROVĖ.

Maisto pakavimas — Importas — Urmo prekyba

House of Goodfare, Gordon Street, Broughton, Manchester 7.

Telefonas: BLackfriars 3535/6 & DEAnsgate 6470.

Telegramos: „Goodfare, Manchester 7.“

